

174

בשנת תש"ך נתפרסם מכתב מועד הרבנים
למען תיקון עירובין במנהטן

ועד למען תיקון עירובין במנהטן
למרנן רובנו יושבי על מדין במנהטן שליט"א

לעשות". אלא שאינו רוצה להצטרף מטעמים וחששות צדדיות שיש לגזור, ובעלי הנפש יש להם להחמיר על עצמם. ובהפרדס, סיון תשי"ט, נדפס קונטרס לברר הטעמים וליישב כל החששות הנ"ל מהרב משה בונם פירוטינסקי [להלן סי' ז * נדפס קיצור התשובה, והתשובה בשלמותה נדפסה ב, אוסף תשובות וקונטרסים מגדולי ישראל", להלן סימן כ"ד] ושם מביא גם תשובת הרב מנחם כשר בענין זה. כן הדפיס הרב יוסף דוד מאשקאוויטץ בי"נת תשי"ט ספר מיוחד בשם "קונטרס תיקון עירובין" (קעג עמדיים), בו מבאר בטוב טעם כל הפרטים הנוגעים לתיקון עירובין במנהטן ותשובה על דברי הר"מ פיינשטיין. בשנת תש"ך נדפס ב, גו"ע" ח"ג (עמ' רנט—שטו) קונטרס "ע"ד תיקון עירובין במנהטן" מאת הר"מ כשר גם כתדפיס מיוחד. שם תשובה מפורטת על כל החששות והפקפוקים שנתעוררו בנידון זה. [נדפס להלן סי' יא—טז].

כך בסיון תשי"ט נתקיימה במשרד ועד הרבנים דנו"י יורק רבתי אסיפת רבנים כדי לדון על ההצעה לתיקון עירובין במנהטן. השתתפו בה כשלישים רבנים ונתקבלה החלטה לתת לרבנים זמן של שלשה חדשים לעיין בדבר ולכונן לאסיפה הבאה בהצעה לשם החלטה. אחדים מבין הרבנים הציעו לפנות לחכמי ארץ ישראל ולשמוע חוות דעתם. והנה כעת נדפסה ב, גו"ע" ח"ג (עמ' שטז) תשובת הרב הראשי אב"ד בירושלים עיה"ק הגאון הרב ר' צבי פסח פראנק שליט"א. [להלן סי' ה נדפסה תשובתו].

אחרי שנתקבלה תשובתו של הרב פראנק שהוא זקן הרבנים בירושלים והגדול שבבעלי הוראה בירושל, שבה הוא מזכיר אותנו לגמור את אשר התחלנו, אנו מוכנים עכשיו לגשת להוציא הדבר לפועל, וכדי לצאת לכל הדיעות פונים אנו בזה לכל הרבנים ותלמידי חכמים שבעיר מנהטן ניו-יורק, אם יש להם מה להעיר בנידון זה על יסודי הלכה נגד התיקון או להוסיף מה עליו, שיואילו נא מטובם לכתוב טעמם ונימוקם במשך חודש ימים, עד חצי אייר, ל, הועד למען תיקון עירובין במנהטן" על פי הכתבת דלהלן, ואנו נדון בכובד ראש על כל פרט ופרט ואח"כ נתאסף להחליט באופן סופי.

הכותבים למען כבוד השבת והצלת אלפים ורבבות

מישראל מתללה:	
אברהם יהושע העשיל	ירוחם ליינער
אדמו"ר מקופיצ'ניץ	אדמו"ר מראדוין
אפרים אשרי	מנחם מענדל כשר
רב דבית מדרש גדול	מנחם צבי איזנשטאט
באיסט סייד מנהטן	מרדכי שלמה פרידמאן
רוד ליפשיץ	אדמו"ר מבאיאן
מלפנים אבד"ק סובאלק	משה בונם פירוטינסקי
היים בן ציון נאטעלאוויטש	משה שטיינבערג
יוסף אליה הענקין	מלפנים אבד"ק בראד
יוסף הירש	נתום פערלאווא
מלפנים אבד"ק טורנא	אדמו"ר מנאוואמינסק
יוסף דוד מאשקאוויטץ	

אנחנו החתומים מטה הסכמנו לטכס עצה איך להוציא לפועל ההצעה לחקן עירובין במנהטן. ומתחילה נודיע השתלשלות הענינים במשך עשר שנים האחרונות. בשנת תשי"ט באה התעוררות לתיקון זה מהאדמו"ר ר' שמעון קאליש זצ"ל מאמשינאו. באותה שנה ערך הרב צבי איזנשטאט תכנית הלכית ומעשית לאופני התיקון וכתב בקונטרס מיוחד * ,הצעה לתיקון עירובין בעיר מנהטן ניו-יורק" את אופני התיקונים. בשנת תשי"ז נוסד ,הועד למען תיקון עירובין במנהטן בראשותו של הרב ר' יונתן שטייף זצ"ל. אז הוציאו מכתב-חזון למספר רבנים שיעיינו בהדבר אם יש אופן לסדר תיקון עירובין במנהטן, בצירוף הקונטרס מאת הרב צבי איזנשטאט, על זה ענו כמה רבנים חשובים באופן חיובי, שמתוהם יובאו להלן ואחדים היססו בדבר. בשנת תשי"ג הדפיס הרב מנחם כשר קונטרס ע"ד תיקון עירובין במנהטן ב, תורה שלמה" במילואים בחלק ט"ו (עמ' קנה—קעט). [נדפס להלן סי' ט]. שוב נתעורר הדבר ע"י הרב יוסף דוד מאשקאוויטץ מסאסוב, ובירחון ,המאור" [תשרי תשי"ו] הדפיס מאמר ע"ד תיקון זה [נדפס להלן סי' ז]. והרב יוסף אליה הגקין מככתביו אליו בירר כמה פרטים בשאלה זו. גם אדמו"ר מליובאוויטש כתב אליו דברי זיוון וחיווק על דבר הנחיצות לעשות עירוב.

בשנת תשי"ח יצא לאור קונטרס גדול מהרב דוב מ. קרויזר בירושלים ע"ד תיקון עירובין במנהטן, בהשתתפות חברי מכון תורה שלמה והערות מהרב מ. כשר. בקונטרס זה נתבררו יפה הפרטים והשיטות שישנם בספרי הראשונים והאחרונים הנוגעים לתיקון עירוב במנהטן, נדפס בשנתו ב, גו"ע" (עמ' קצג—רלג) היוצא לאור ע"י מכון תורה שלמה בירושלים [נדפס להלן סי' טז]. שם ישנה גם תשובת הרב מנחם כשר בנידון זה (עמ' רלג—רמד) [נדפס להלן סי' ב]. בשנת תשי"ט נדפסה בס', אגרות משה" (סי' קלח—קמ) תשובת הגאון ר"מ פיינשטיין שליט"א להרב צבי איזנשטאט. שם (ובהפרדס, סיון תשי"ט) כותב הרב פיינשטיין: ,ודאי יש טעמים גדולים להתיר לתקן עירובין במנהטן ואיני מוזהר נגד המתירים לעשות עירוב מאחר שהטעמים להתיר מרובים וכי ואם יקשו עירוב יהי מותר, והרשות בידם

אלה הסכימו בחייהם לחקן עירוב במנהטן:

- הרב יונתן שטייף זצ"ל
- הרב מיכאל רוב ווייסמאנרל זצ"ל
- (ע"י בספרו, תורת חמד" חלק התשובות)
- הרב מנחם סג"ל פאללאק זצ"ל
- הארמו"ר ר' שמעון קאליש זצ"ל
- מאמשינאו
- ניו-יורק, ס"ז אדר, תש"ך.

ככל ענינם הנ"ל לפנת אל מזכיר. הועד למען תיקון עירובין במנהטן
הרב יוסף דוד מאשקאוויטץ
RABBI JOSEPH MOSKOWITZ
143 Rodney St., B'klyn N. Y.

5
1776

סיכום

גם אנחנו התחומי מטה אחרי שהתיעצנו עם שני גאוני התורה וגדולי ההוראה הגרים במנהטן, הגר"מ פיינשטיין שליט"א, והגר"א הנקין שליט"א [וצ"ל], ושניהם הביעו דעתם שיש לעשות עירוב כפי התנאים הנ"ל כמבואר במכתביהם (שנדפסו לעיל), עוד רבנים מובהקים ואדמו"רים הגרים במנהטן גילו את דעתם ע"ד הנתיבות לעשות עירובין במנהטן* [ראה לעיל אות ז ב, מכתב מועד רבנים למען תיקון עירובין במנהטן], לכן באנו לידי החלטה שיש צורך ונתיבות לסדר עירובין במנהטן כפי התנאים הנ"ל כדי להציל רבים מחילול שבת, היסודות והטעמים של ההיתר לכל פרטיו נתבאר באריכות בהקונטרסים השונים שיצאו על ידינו. [היסוד הראשון הוא שלפני שבעים שנה כתב גאון הדור המהרש"ם זצ"ל היתר לעשות עירוב במנהטן על חצי העיר, מבואר לעיל אות א עמ' ה]. וביתוד סמכנו על הפסק דין מהבית דין של גדולי ישראל בעיר ווארשא שהיו בה במשך הרבה שנים האחרונות ששים רבוא כמו במנהטן והתירו על סמך של צורת הפתח, משום שאין שער' מכוונים, כמבואר במכתבו של א' מראשי ועד הרבנים בעיר ווארשא הרב ר' שלמה דוד כהנא ז"ל [נדפס להלן סי' ח]. כן סמכנו על פסק דינם של מרן ר' חיים עוזר גרודונסקי ז"ל ומרן ר' אברהם ישע' קארעליץ בעל חזון איש ז"ל, שהתירו לעשות עירוב בחצי עיר פריז שיש בה ששים רבוא, מנהרות וגשרים ממש כמו במנהטן אם יש אפשרות לעשות צורת הפתח, כן דעתם שיש לסמוך על צורת הפתח של חוטי הטלגרף, כפי המבואר במכתביהם שנדפסו להלן, והמצב של המחיצות במנהטן הרבה יותר טוב מאשר בעיר פריז. וקהל ישראל במנהטן אינו גרוע מהקהל בפריז, ואין מקום להחמיר ליושבי מנהטן יותר מליושבי פריז.

רוצים אנו להדגיש שהיתר הנ"ל הוא אך ורק לאי מנהטן שיש לו מסביב מחיצות בידי שמים ובידי אדם, אבל בשאר ארבעה בארצ' של ניוארק, ברוקלין, בראנסק, קווינס וריטשמאנד נשארו באיסורם ואסור לטלטל בהם בשבת קודש, כן, אסור להוציא ממנהטן לבראנסק ולברוקלין וכ'.

כן מודיעים אנו בזה שיש רצועה אחת בגן (פארק ממערב למסילת האודסאן) המתחילה כערך מרחוב 178 עד רחוב מספר 158 ששם יש להחמיר שלא לטלטל אפילו לאלה שהתירו בפסק הרבנים הנ"ל. אבל אין זה נוגע להטלטול בעיר עצמה שיש לה שם מחיצות אחרות.

כן רוצים אנו לעורר תשומת לב של קהל ישראל שומרי שבת שגם בארבעה בארצ' הנ"ל יש אפשרות וצורך לסדר עירובי חצרות ככל בית שגרים בהם ישראלים, כדי שיהא מותר לטלטל בהאלס שבבתים כן בחצרות שיש להם מחיצות.

ההיתר הנ"ל לעשות עירובין הוא בתנאי כפול שהועד של בע"ב למען תיקון העירוב במנהטן, הכולל באי כה של מספר בתי כנסיות חשובים במנהטן ובע"ב המעונינים בתיקון עירוב כדי למנוע מאח"ב חלול שבת בפרהסיא — ימנו רבנים מובהקים למשגיחים תמידיים שיפקחו ויעמדו על המשמר להשיג על העירוב, ובכל שאלה שתעלה על הפרק יתיעצו עם הרבנים הנ"ל.

וזכות שמירת שבת כהלכתה יכולה היא שתרם שנוכה לראותה בהדרה וקדושתה, ולקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים.

כ"ס אייר תשכ"ב.

מנחם מ. כשר, יוסף ריי באסקאוויטץ

* בס"ד, ערש"ק לס', בית מושב עיר תומה" תשכ"ב.
נענית בשנת תש"ס להפצרת הרה"ק אדמו"ר ר' שמעון קאליש מאמשינוב זצ"ל וערכתי אז ביום ג' לסדר, ריחן את פני העיר" קונטרס, הצעת תיקון עירובין לעיר מנהטן" אשר היה ליסוד שקלא וטריא בין החכמים גדולי הדור במשך הרבה שנים, ואחרי שנתברר הדבר על פי ספרים וסופרים, קמו הרבנים הגאונים המחברים הנ"ל ותקעו עצמם לדבר הלכה והוציאו החלטתם הנ"ל. לכן אחזיק טובה למעלת כבודם שהודקקו למצוה דרבים. ופרי צדיק אדמו"ר מאמשינוב זצ"ל בודאי יהיה לברכה וזכות הרבים תלוי בהם.
מנחם צבי איינשטט

* גם אנחנו מצטרפים להיות מהמסיעים למצוה רבה תיקון עירובין במנהטן להציל אלפים ורבבות מחילול שבת בפרהסיא.
מרדכי שלמה פרידמאן אברהם יהושע העשיל
(אדמו"ר מבאיאן) (אדמו"ר מקופיצניץ)

* וראיתי לציין פה עובדה, שהגאון הגדול ר"א קוטלר זצ"ל זמן מה לפני פטירתו טילפן לי שהוא עוסק עכשיו בענין היתר עירובין במנהטן, וקורא מה שכתבתי בזה, וכאשר יגמור את הענין, ידיעני ונפגש. אחרי שנפטר שאלתי את בנו הגר"ש שליט"א, ואמר לי שהתחיל לכתוב ונשאר באמצע. וכן אמרו לי בשם גדול אחד שאינו מסכים לתיקון עירובין במנהטן משום שלדעתו העיקר כשיטת שרית משכנות יעקב בספרו סי' קכ—קכב שיצא נגד המנהג בכל העיירות שהתירו לטלטל על ידי צוה"ס, באותן העיירות שיש בהם דרכים מפולשים ושוקים רחבים ט"ו אמה וגם דרך המלך עוברת בהם, ודעתו להחמיר. הדבר תמוה שהרי ידוע שבשרית בית אפרים סי' כו—כז דחה בתוקף דברי המשכנ"י וכתב להוכיח בראיות ברורות שהמנוג שנתקבל בכל העיירות ע"י גדולי הדור יסודו על הראשונים, אי"כ אדם יכול להחמיר על עצמו כהמשכנ"י אבל לא להחמיר על מתירים שרוצים לסמוך על הבית אפרים, ועוד אפילו להמשכנ"י במנהטן לא שייך התומרא שלו כי בה אין דרך המלך עובר באופן שהשערים יהיו מכוונים ובדין היתר של שערים מכוונים אין המשכנות יעקב חולק.